

Prof. dr hab. Dominika Maison
Wydział Psychologii
Uniwersytet Warszawski
Ul. Stawki 5/7
00-183 Warszawa

RECENZJA DOROBKU NAUKOWEGO

dr Sabiny Kołodziej

**w związku z toczącym się postępowaniem o nadanie stopnia doktora
habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie psychologia**

Charakterystyka sylwetki Habilitantki

Dr Sabina Kołodziej uzyskała magisterium z psychologii w 2002 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz magisterium z ekonomii w 2004 na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach (dawniej Akademia Ekonomiczna). Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii uzyskała w 2006 roku na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zarówno tematyka prac magisterskich, jak i pracy doktorskiej oraz obszary tematyczne pracy naukowej i większości publikacji pokazuje konsekwentne zainteresowanie łączeniem psychologii z ekonomią. Początkowe zainteresowania ndawcze Habilitantki dotyczyły przedsiębiorczości i ewoluowały stopniowo w stronę psychologii ekonomicznej, ostatecznie konkretyzując zainteresowania naukowe na postawach i zachowaniach podatkowych.

Dr Sabina Kołodziej ma doświadczenie z pracą na dwóch uczelniach. Najpierw w latach 2002-2005 pracowała jako asystent w Katedrze Nauk Społecznych Wydziału Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej w Gliwicach, a od 2007 roku jest zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Psychologii Ekonomicznej w Akademii Leona Koźmińskiego (ALK) (dawniej: Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego). Ponadto dr Kołodziej ma pozaakademickie doświadczenie zawodowe, również powiązane z psychologią ekonomiczną i podatkami: pracowała przez 2 lata jako doradca dyrektora w Krajowej Szkole Administracji Publicznej oraz przez 3 lata jako ekspert w Departamencie Systemu Podatkowego w Ministerstwie Finansów.

Omówienie głównego osiągnięcia naukowego (osiągnięcie habilitacyjne)

Dr Sabina Kołodziej wskazuje jako główne osiągnięcie naukowe i równocześnie podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego psychologiczną analizę

postaw motywacyjnych wobec podatków przedstawioną w monografii pt. *„Między niechęcią a obowiązkiem. O postawach motywacyjnych podatników”*, która została wydana w 2023 roku przez Wydawnictwo Naukowe Scholar.

Książka przedstawia w zwięzły sposób specyfikę postaw wobec podatków, które cechują się ambiwalencją, gdyż z jednej strony jest poczucie obowiązku podatnika, skłaniające go do wywiązywania się z płacenia podatków, z drugiej strony, na poziomie emocjonalnym, płaceniu podatków towarzyszy niechęć prowadząca niekiedy do ich unikania i uchylania się. Autorka zwraca uwagę, że jest stosunkowo niewiele badań poświęconych podatkom, a zdecydowanie brakuje badań, które nie ograniczają się do ekonomicznej analizy zjawiska, ale uwzględniają też wymiar indywidualny i psychologiczny. W swojej książce autorka skupia się przede wszystkim na psychologicznej analizie postaw motywacyjnych polskich podatników, stawiając pytania o indywidualne i społeczne uwarunkowania postaw podatników, specyfikę postaw Polaków wobec podatków oraz demograficzne i psychologiczne cechy różnicujące te postawy. Dwa ważne pytania stawiane przez autorkę na końcu książki dotyczą zachowań i powiązanego z tym aspektu praktycznego: czym różnią się osoby skłonne do płacenia podatków od takich, które starają się unikać tego obowiązku (zarówno w legalny, jak i nielegalny sposób) oraz co zrobić (poza ustawodawstwem i karami), żeby wzmocnić skłonność podatników do wywiązywania się z tego obowiązku.

W książce autorka przedstawia wnikliwą analizę literatury dotyczącą postaw wobec podatków i zachowań związanych z ich płaceniem. Kluczową podstawą teoretyczną dla rozważań i analiz autorki jest koncepcja Braithwaite wprowadzająca pojęcie postaw motywacyjnych wobec podatków. Autorka pokazuje jak skomplikowane są postawy wobec podatków oraz jak złożone są uwarunkowania zachowań podatkowych, chociażby poprzez to, że są one efektem interakcji między ludźmi (ich postawami, emocjami, wartościami) a instytucjami (np. stopniem aprobaty wobec władzy). Dr Kołodziej w ramach pracy badawczej opisaną w książce weryfikuje w badaniach prowadzonych na polskich podatnikach koncepcję Braithwaite zakładającą istnienie pięciu postaw motywacyjnych wobec podatków: Zaangażowanie (Commitment), Kapitulacja (Capitulation), Opór (Resistance), Kontestacja (Disengagement), oraz Gra (Game playing). To co ważne, koncepcja postaw motywacyjnych wobec podatków zakłada, że możemy łączyć w sobie więcej niż jedną postawę, a także dominująca postawa może zmieniać się w czasie, np. w zależności od działań instytucji władzy.

Habilitationka w ramach zainteresowania tematyką płacenia podatków dokonała adaptacji do warunków polskich stworzonego przez Braithwite kwestionariusza, który w polskiej wersji jest zatytułowany *System podatkowy i urząd skarbowy w Polsce*. Dokładny i rzetelny proces adaptacji kwestionariusza jest opisany w artykule z 2021 roku opublikowanym w czasopiśmie *PlosOne* (trzy badania na łącznej próbie N=1855 aktywnych zawodowo i podatkowo osób). Ostateczna wersja kwestionariusza, który był wykorzystywany w badaniach opisanych w książce, składa się z 20 pozycji i 5 skal i cechuje się dobrymi właściwościami psychometrycznymi.

W książce został przedstawiony cykl 5 badań. W pierwszym badaniu przeprowadzonym online na celowej próbie 403 podatników autorka skupiła się na badaniu determinant postaw podatników i wprowadziła obok *skali postaw motywacyjnych wobec podatków* dodatkowe pomiary o charakterze psychologicznym pozwalające lepiej zrozumieć uwarunkowania zachowań podatników, m.in.: *pomiar osobistej tożsamości moralnej i potrzeby kontroli*. W drugim badaniu (również online) przeprowadzonym na reprezentatywnej próbie Polaków (N=1097) autorka skupiła się na pomiarze natężenia pięciu postaw motywacyjnych polskich podatników i ich związku z podstawowymi cechami demograficznymi: płcią, wiekiem i wykształceniem. W oparciu o wyniki tego badania została przeprowadzona również analiza skupień pozwalająca wyodrębnić trzy segmenty podatników różniące się profilami postaw motywacyjnych.

W trzecim i czwartym badaniu testowano zależność postaw motywacyjnych i wyodrębnionych profili z oceną zachowań podatkowych innych osób nastawionych na unikani i uchylanie się od podatków oraz różnice w ocenie moralnej uchylania się od płacenia podatków pracowników i przedsiębiorców. Badanie trzecie zostało również przeprowadzone na próbie online polskich podatników (N=267), w tym połowa to byli pracownicy, a połowa przedsiębiorcy. Wyniki przeprowadzonego badania wykazały, że respondenci odróżniają legalne od nielegalnych sposobów redukcji obciążeń podatkowych i co dosyć zrozumiale, istotnie bardziej potępiają te drugie. Ponadto uchylanie się od podatków (czyli wykorzystujące możliwości łamiące prawo) jest oceniane bardziej negatywnie niż unikanie (szukanie lub w prawie). Co ciekawe jednak zgoda lub niezgoda na uchylanie się od podatków zależy od tego czy zachowanie to podejmuje przedsiębiorca czy pracownik. Zdecydowanie większe jest przyzwolenie dla uchylania się od płacenia podatków przez pracowników niż pracodawców.

W czwartym badaniu online wzięło udział N=171 aktywnych podatników. W badaniach tych skupiono się na relacji między systemem podatkowym i postawami motywacyjnymi a zachowaniami podatników (trzema wyodrębnionymi wcześniej postawami motywacyjnymi). Wyniki tego badania pokazały, że skłonność do dobrowolnego płacenia podatków istotnie bardziej cechuje osoby wspierające system podatkowy oraz ambiwalentne wobec tego systemu, w porównaniu do podatników niechętnych wobec podatków. Respondenci niechętni wobec systemu podatkowego oraz ambiwalentni byli jednocześnie bardziej skłonni do uchylania się od podatków w porównaniu do osób wspierających system.

Ostatnie badanie (badanie 5) dotyczyło nieco innego obszaru, a mianowicie skupiało się na sprawdzeniu możliwości oddziaływania na skłonność uchylania się od podatków. W badaniu tym poszukiwano odpowiedzi na ile skłonność do uchylania się od płacenia podatków od oceny interakcji między podatnikiem a administracją państwową oraz zaufania do działań administracji państwowej. Badanie to, również CAWI, przeprowadzono na próbie reprezentatywnej ogólnopolskiej (N=1090) było dwuetapowe (oddzielone odstępem 7 dni). Pierwsza część miała charakter sondażowy, a druga część zawierała element eksperymentalny polegający na zapoznaniu się z jedną z trzech informacji opisujących przebieg kontroli skarbowej (z zachowaniem sprawiedliwości proceduralnej, sprawiedliwości dystrybutywnej oraz równoczesnym zachowaniem obu wymiarów sprawiedliwości: proceduralnej i dystrybutywnej). Ważną konkluzją o charakterze praktycznym podkreślaną przez Autorkę w książce jest to, że nie ma uniwersalnych sposobów zwiększenia dyscypliny podatkowej. A wręcz użycie niektórych oddziaływań mających zwiększyć płacenie podatków może paradoksalnie prowadzić do skutków odwrotnych od zamierzonych i np. zwiększać unikanie podatków. Dlatego aby skutecznie oddziaływać na zwiększenie dyscypliny podatkowej należy uwzględnić postawy motywacyjne (i prawdopodobnie również inne cechy podatnika) i dopasować podejmowane oddziaływania do ich specyfiki (tzw. model responsywnej regulacji).

Podsumowując, książka „*Między niechęcią a obowiązkiem. O postawach motywacyjnych podatników*” będąca podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego jest dobrze napisana, pokazuje dużą orientację Habilitantki w światowej literaturze związanej z indywidualnymi przesłankami postaw wobec podatków i zachowań podatkowych. Ponadto autorka wprowadza do dotychczasowej wiedzy z zakresu podatków charakterystykę specyfiki polskiego podatnika (choć brakuje mi trochę refleksji, czy i jak różnimy się od podatników w innych krajach), podejście segmentacyjne oraz zainteresowanie decyzjami moralnymi w kontekście podatków. W książce jest zaprezentowany cykl badań

własnych prowadzonych na próbach celowych podatników oraz próbach reprezentatywnych, które pokazują złożone zagadnienia indywidualnych uwarunkowań postaw wobec podatków oraz płacenia lub też uchylania się od płacenia podatków. Dr Sabina Kołodziej zilustrowała w książce indywidualne uwarunkowania pięciu postaw wobec podatków (bazujące na wynikach wcześniejszych badań Braithwite) oraz dokonała pomiaru ich natężenia w populacji polskich podatników. Pokazała również demograficzne uwarunkowania pozytywnych i negatywnych postaw wobec podatków oraz systemu podatkowego. Autorka przeprowadziła także na zgromadzonych danych analizę skupień pokazującą trzy główne segmenty polskich podatników różniące się profilami wcześniej opisanych pięciu postaw motywacyjnych wobec podatków. Przeprowadzone badania pokazują wielowymiarowe podejście Autorki do badanego zagadnienia oraz swobodę posługiwania się różnymi metodami badawczymi (sondaże, badania eksperymentalne) i analizami statystycznymi (m.in. analizy wariancji, analizy ścieżek, analizy skupień). Zaprezentowany w książce cykl badań jest pierwszą w Polsce tak dogłębną i kompleksową analizą specyfiki polskiego podatnika, uwarunkowań unikania i uchylania się od płacenia podatków oraz propozycję sposobów oddziaływań w kierunku zwiększenia dyscypliny podatkowej. W mojej opinii książka ta spełnia wymagania stawiane monografii naukowej będącej podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Ocena towarzyszącego dorobku habilitacyjnego oraz pozostałej działalności naukowo-badawczej

Obszary badawcze i działalność publikacyjna

Działalność naukowa i publikacyjna doktor Sabiny Kołodziej jest od lat skoncentrowana wokół tematyki zachowań podatkowych oraz decyzji etycznych i dylematów moralnych pojawiających się w kontekście zachowań finansowych. Zainteresowanie tymi zagadnieniami jest eksplorowane badawczo zarówno odnośnie zachowań osób indywidualnych, jak i przedsiębiorców. Tego obszaru dotyczy również większość publikacji naukowych Habilitantki, w których często stawia ona pytania o zależności przyczynowo-skutkowe. Przykładem może być dosyć stara publikacja (II.4.5), gdzie autorka opisuje decyzje podejmowane przez przedsiębiorców, w których łamane są normy etyczne w celu podniesienia zysków firmy (np. łapówki, unikanie płacenia podatków, „kreatywna księgowość”, akceptowanie niebezpiecznych warunków pracy). Ten artykuł, jak i inne opracowania naukowe z pozoru dotyczące przedsiębiorczości, ujmowane są jednak przez

Habilitantkę w kontekście procesów psychologicznych (jak np. zniekształceń poznawczych lub cech indywidualnych).

W dorobku Habilitantki z okresu po doktoracie wybijają się trzy obszary badawcze. Pierwszym są zachowania podatkowe, zainteresowanie którymi doprowadziło do książki będącej podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. W tym obszarze powstało 9 publikacji, z których w czterech dr Kołodziej jest pierwszą autorką, a w pozostałych pięciu drugą. Cztery z nich powstały we współpracy z prof. Małgorzają Niesiołowską (Uniwersytet w Białymstoku).

Drugi obszar dotyczy również obszaru podatków i innych zachowań finansowych, ale nie osób prywatnych, tylko przedsiębiorstw. W tym obszarze powstało 6 publikacji, z czego w 4 dr Kołodziej była pierwszą autorką. Publikacje te są wynikiem wieloletniej współpracy naukowej z prof. Ewą Maruszkowską (Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach) dotyczącej psychologicznych czynników (jak to autorki nazywają „czynnika ludzkiego”) wpływających na decyzje ekonomiczne min. związane z rachunkowością i sprawozdawczością finansową (co pokazuje wyjście w zainteresowaniach badawczych poza podatki płacone indywidualnie). W tych badaniach autorka analizuje uzasadnienia podejmowanych decyzji oraz funkcjonowanie rachunkowości zarządczej w kontekście etycznych i nieetycznych zachowań finansowych (decyzje moralne, działania niezgodne z zasadami etycznymi).

Trzeci obszar to zachowań ekonomicznych dzieci. Wynikiem tych zainteresowań jest 6 publikacji, z których w 4 dr Kołodziej jest pierwszą autorką. W tym obszarze widać współpracę naukową z prof. Marylą Łukasiak-Goszczyńską, wcześniejszą promotorką pracy doktorskiej.

Na przestrzeni 18 lat od doktoratu widać ewolucję w stylu publikacyjnym Habilitantki. W początkowym okresie działalności naukowej powstało wiele artykułów pisanych samodzielnie przez dr Kołodziej i często publikowanych w polskojęzycznych czasopismach lub książkach o lokalnym zasięgu (co równocześnie odzwierciedla specyfikę stylu nauki, jaki dominował w Polsce w tamtym okresie). Z czasem pojawia się coraz więcej publikacji pisanych we współpracy (w większości z polskimi autorami, ale nie tylko) oraz publikowanych w czasopismach o zasięgu międzynarodowym. To pokazuje, poza większym umiędzynarodowieniem odkryć naukowych, również umiejętność współpracy z innymi badaczami i ośrodkami. W zasadzie w przypadku większości artykułów pisanych we współautorstwie z jedną osobą wkład jest określany 50%/50% lub Habilitantce jest przypisane 60% wkładu w sytuacjach, gdy jest pierwszą autorką, a 40% gdy drugą. Pokazuje

to rzeczywiście pracę zespołową i równomierne rozłożenie pracy przy realizacji badań i przygotowywaniu tych publikacji.

Poza jakościową oceną dorobku naukowego dr Kołodziej warto przytoczyć kilka danych naukometrycznych: sumaryczny IF wynosi **15,716** (w tym 5-letni IF = **16,273**). W bazie Google Scholar obejmującej publikacje anglojęzyczne i polskojęzyczne łącznie autorka ma **475** cytowań (bez autocytowań). A w bazie Scopus obejmującej jedynie publikacje naukowe w języku angielskim łącznie **62** cytowania (bez autocytowań). Z tej perspektywy dorobek Sabiny Kołodziej jest na poziomie zbliżonym do dorobku wielu osób ubiegających się obecnie o stopień doktora habilitowanego w psychologii.

Granty

Doktor Sabina Kołodziej wykonała kilkanaście projektów badawczych w ramach grantów uczelnianych ALK oraz działalności statutowej ALK i ISS UW, a większość tych projektów dotyczyła głównego obszaru zainteresowania badaczki – przedsiębiorczości oraz postaw wobec podatków i zachowań podatkowych. W przypadku projektów finansowanych zewnętrznie w wyniku konkursu była wykonawcą w kilku grantach finansowanych przez NCN i NBP (w większości prowadzonych przez prof. Tyszkę). Natomiast własny grant otrzymany w wyniku konkursu zewnętrznego miała tylko jeden – grant NCN Miniatura dotyczący postaw wobec podatków, realizowany w latach 2018-19).

Co prawda w dorobku naukowym dr Sabiny Kołodziej jest tylko jeden własny grant zewnętrzny, którego była kierownikiem, jednak nie ulega wątpliwości, że prowadzenie wielu projektów wewnętrznych (finansowanie ALK) oraz udział w dużych projektach badawczych kierowanych przez doświadczonych naukowców dał dr Kołodziej dużo doświadczenia badawczego, które w niedalekiej przyszłości może przełożyć się na samodzielne prowadzenie własnych znaczących projektów badawczych.

Staże i współpraca naukowa

Dr Sabina Kołodziej odbyła tylko jeden bezpłatny miesięczny staż naukowy. Staż odbył się 4.11-5.12.2014 w Katedrze Ekonomii na Wydziale Ekonomii na Uniwersytecie Technicznym w Ostrawie w Czechach. Tak jak kwestia staży, a przede wszystkim staży naukowych może być postrzegana jak zrealizowana na bardzo podstawowym poziomie, to szerzej rozumianą współpracę naukową oceniam bardzo dobrze. Habilitantka współpracuje z najlepszymi w Polsce specjalistami zajmującymi się zagadnieniami podatków i zachowań finansowych, m.in. prof. Małgorzatą Niesiołowską (psychologia) oraz prof. Ewą

Maruszewską (ekonomia). Efektem tej współpracy są wspólne projekty badawcze i publikacje.

W swoim dorobku dr Kołodziej ma również dwie publikacje w dużych międzynarodowych zespołach badawczych (min. Ebersole, C, Mathur, M.B, (...), Kołodziej, S. (...). (2020). Many Labs 5: Registered Replication of Föster, Liberman, and Kuschel's (2008) Study 1. *Advances in Methods and Practices in Psychological Science* oraz Ebersole, C, Mathur, M.B, (...), Kołodziej, S. (...). (2020). Many Labs 5: Testing Pre-Data-Collection Peer Review as an Intervention to Increase Replicability. *Advances in Methods and Practices in Psychological Science*). Nie dotyczą one co prawda podstawowego obszaru zainteresowań Habilitantki, jednak kwestia replikacji badań jest ogromnie ważnym zagadnieniem dla współczesnej psychologii.

Podsumowując, działalność naukowa Habilitantki ma cały czas bardziej charakter lokalny niż międzynarodowy, choć zmienia się to na przestrzeni lat w kierunku coraz większego umiędzynarodowienia. Niemniej większość publikacji naukowe to publikacje w polskich czasopismach i książkach, przeważają również wystąpienia konferencyjne w Polsce. Zaangażowanie w działalność organizacyjną, to także przede wszystkim działania na rzecz polskiej organizacji ASPE. Mobilność naukowa Habilitantki jest relatywnie niewielka (jeden miesięczny staż), jednak widać w miarę rozbudowaną współpracę z naukowcami z innych ośrodków, zarówno polskich, jak i międzynarodowych (m.in. UW, Politechnika Śląska w Gliwicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Uniwersytet w Białymstoku, VSB – Technical University in Ostrawa, University of Virginia, USA). Natomiast warto zwrócić uwagę, że oceniany dorobek obejmuje na długi okres po doktoracie (18 lat), w którym bardzo zmieniały się standardy naukowe i aktywność podejmowana przez Habilitantkę w pierwszych latach po doktoracie jest zbliżona do standardów, jakie miały miejsce przez lata w polskiej nauce. Niemniej warto podkreślić, że działalność naukowa dr Kołodziej była wielokrotnie doceniona – pięciokrotnie otrzymała Nagrodę Rektora ALK za działalność badawczą.

Osiągnięcia dydaktyczne, popularyzatorskie i organizacyjne

Dr Kołodziej ma duże doświadczenie dydaktyczne. Po pierwsze prowadzi różne zajęcia na macierzystej uczelni ALK (m.in. podstaw psychologii, psychologii ekonomicznej, psychologii pracy, podstaw psychologii stosowanej oraz metodologii badań) i jest również koordynatorką kursów (m.in. warsztaty komunikacji, warsztaty budowania relacji, warsztat

umiejętności lidera, psychologia pracy i organizacji. Ponadto Habilitantka ma na swoim koncie prowadzenie wielu prac licencjackich i magisterskich (wypromowała 81 studentów studiów I stopnia oraz 64 studentów studiów II stopnia). Działalność dydaktyczna dr Kołodziej ma charakter również międzynarodowy – w latach 2003-19 czterokrotnie przebywała na zagranicznych uczelniach w ramach programu Erasmus+ (Włochy, Grecja, Portugalia, Cypr). Ponadto w 2022 roku ukończyła program International Management Teachers Academy (IMTA), CEEMAN The International Association for Management Development in Dynamic Societies w Bled w Słowenii.

Dr Kołodziej jest osobą angażującą się intensywnie w działalność organizacyjną. Odegrała dużą rolę w założeniu stowarzyszenia ASPE (Akademickie Stowarzyszenie Psychologii Ekonomicznej) oraz przez wiele lat była bardzo zaangażowana w różne obszary działalności tej organizacji. Po pierwsze pełniła funkcje Prezeski ASPE w latach 2017-2023, po drugie współorganizowała wielokrotnie konferencje organizowane przez ASPE. Była również Przewodniczącą Kapituły Konkursu na najlepszą studentką pracę badawczą „Szare Komórki” organizowanego przez ASPE (2017-2023). Wszystkie te obszary działalności pokazują duże zaangażowanie w promowanie wiedzy z obszaru psychologii ekonomicznej, czyli głównego obszaru zainteresowań naukowych Habilitantki. Dr Kołodziej angażuje się również w opiekę nad studentami – w latach 2009-13 była opiekunką Koła Naukowego Psychologii Ekonomicznej i Społecznej „Eureka”.

Dr Kołodziej angażuje się w działalność organizacyjną i naukową wykraczającą poza jej podstawowe obowiązki związane z zatrudnieniem. Po pierwsze w latach 2017-18 pełniła funkcję zastępczyni Redaktor Naczelnej czasopisma „*Psychologia Ekonomiczna*”. W latach 2009-18 była również członkinią Komitetu Naukowego czasopisma „*General and Professional Education*”. Obok tego formalnego zaangażowania w redakcję czasopism wielokrotnie recenzowała książki i artykuły naukowe w renomowanych międzynarodowych czasopismach oraz oceniała zgłoszenia konferencyjne zarówno w przypadku polskich, jak i zagranicznych konferencji.

Zaangażowanie w działalność pozaakademicką dr Kołodziej jest bardzo konsekwentnie skoncentrowane na angażowaniu się w projekty z obszaru ekonomii, psychologii ekonomicznej, ekonomii społecznej m.in. udział w konferencjach kierowanych do otoczenia społecznego, na przykład projekt „Trening kompetencji ekonomicznych, finansowych i obywatelskich, Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży (2012-2014)”. Warto podkreślić, że prowadzone przez dr Kołodziej prace badawcze mają nie tylko wymiar

naukowy, ale również praktyczny i jej zainteresowania naukowe dotyczące zagadnień podatkowych zostało docenione również przez praktyków. Świadczy o tym funkcja ekspertki w Departamencie Systemu Podatkowego Ministerstwa Finansów (w latach 2018-2021), w ramach której konsultowała projekty rozwiązań podatkowych, a także realizowała i konsultowała projekty badawcze prowadzone do celów wewnętrznych Krajowej Administracji Skarbowej. Była także zaangażowana w ewaluację pilotażu Programu Współdziałania Krajowej Administracji Skarbowej realizowanego na zlecenie Komisji Europejskiej. W ramach praktycznego zastosowania swojej wiedzy naukowej prowadziła również warsztaty z zakresu wykorzystania ekonomii behawioralnej dla wprowadzania efektywnej zmiany w administracji publicznej – warsztaty prowadzone dla Krajowej Szkoły Administracji Publicznej. Jeszcze innym obszarem działalności pozanaukowej dla otoczenia społeczno-gospodarczego było wykonywanie ekspertyz i raportów dla instytucji publicznych (min. Ministerstwo Finansów, NBP).

Konkluzja

Dokonana i zaprezentowana w tej recenzji analiza osiągnięcia naukowego zgłoszonego przez Habilitantkę, jakim jest monografia pt. *„Między niechęcią a obowiązkiem. O postawach motywacyjnych podatników”* oraz jej pozostały dorobek naukowy i aktywność naukowa pozwala mi z pełnym przekonaniem stwierdzić, że dr Sabina Kołodziej spełnia wszystkie trzy przesłanki warunkujące nadanie stopnia doktora habilitowanego wynikające z art. 219 Ustawy z dn. 10 marca 2023 r. prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. poz.742). Po pierwsze posiada stopień doktora, po drugie przedstawiła monografię naukową, której pozytywną ocenę przedstawiłam powyżej i która stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny psychologia, po trzecie wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni. W związku z powyższym wnioskuję z pełnym przekonaniem o dopuszczeniu Habilitantki do kolejnych etapów postępowania habilitacyjnego i nadanie jej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych i dyscyplinie psychologia.

Prof. dr hab. Dominika Maison